Бр. 75. У Новом Саду, у среду 4. (17.) априла 1912. Година XLVII.

„Застава" излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе" је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе" налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Лист српске народне радикалне странке. (Вечерњи лист.) Издање „Рада" дион. друштва у Руми.

Шта је ново?

Од како се министар председник Куен вратио из Бечa, није се показивао жив. Два пуна дана нису могли његови верни ни да га виде. Они су га жудно очекивали. Надали су се, да ће им донети из Бечa све оно, за чим им срце жуди. А он се вратио, па им се не јавља. Тражили су га, а нису могли нигде да га нађу. Није био код куће. Други дан је дошао у сабор, али се затворио у своју собу и примио само два човека: Тису и Лукача. После га и опет нестаде. Отишао је у Беч, да поднесе оставку.

Војска му се престравила. Њој не казује нико ништа. Тешко је то објавити некоме смрт. Сад нагађају. Мисле, да је Тиса казао: Од тебе, бедниче, нема ништа. А да је Лукачу казао: Ти ћеш вероватно бити позван краљу. О себи није имао шта да каже.

* * *

Министар председник је тако рећи први момак у селу. Он треба да је поносан. Тај не чека никад да га избаце. Кад што најмање осети, он поносно одлази. Не натура се никоме.

О лаву причају, кад јуриша на своју жртву и скочи на њу, ако је промаши, други пут не понавља, но иде. Такав је министар председник у уставним државама. Истакне програм, па кад се прибаци или не доскочи, он иде.

Министар председник Куен, што је год обећао у сабору да ће учинити, ништа није могао. Чекали су да виде шта ће после тога учинити, а он се само отресао. Па кад је пао кад су га управо догађаји избацили на врата, он је ушао кроз прозор. Сад је сигурно дуго мислио: Хоће ли моћи кроз оцак, па кад је видео да не иде, изгубио се. Докле је год могао, није излазио ни својима на очи.

Тако не падају министар-председници, да напослетку не могу ни својим најрођенијима да погледају у очи. То је најбољи знак, како смо још далеко од праве уставности. Министар председник Куен има само једну заслугу. Показао је, какав не треба да буде министар председник.

* * *

У угарском сабору попустио је председник Наваји. Дозволио је, да се говори у отвореној саборској седници о свему ономе што се догађа у Хрватској и Славонији.

Први је говорио Бела Егри. То је било договорно. И вероватно значи, да његовом говору треба приписати највећу важност. Шта је казао? Рекао је: Кад је у Хрватској и Славонији уведено комесарство, дакле вануставно стање, тиме је повређен устав Угарске. А краљ је у свом ручном писму пре кратког времена обећао, да ће устав поштовати.

Осудио је, што у Хрватској и Славонији раде на томе, да се оцепе од Угарске и раде да се уведе тријализам. Али осуђује и оно, што је учинила Куенова влада. Није требала увести комесарство, јер ће то само још погоршати положај. Напао је и Куена, који је управо посејао раздор између Хрватске и Славоније за време док је био бан. И то је без сумње тако.

Али сад долази неочекивани обрт у говору Беле Егрија. Он је тражио, да се три славонске жупаније (пожешка, сремска и вировитичка) утелове у Угарску, по неком старом праву.

Разуме се, да Егри и сам не узима све око тако озбиљно, као што је казао. То треба да буде одговор на онај усклик: Оцепљење! Хтео је да каже: Стани мало од добоја Мујо, и ми коња за трку имамо! Али тај коњ ће тешко трчати, него ће остати у штали. Кад се дође до ствари озбиљно почне расправљати хрватско-славонско питање, говориће се друкчије. Сад се још на све стране — прети.

Коначан пад Куенове владе

Будимпешта, 3. априла.

На својој последњој аудијенцији код краља уверио се Куен, да му нема више опстанка. Насилно наваљивање мунговско, краљ је Куену поново поверио владу, али се већ онда видело, да Куенова влада ипак неће бити дуга века. Тиса и другови тражили су од Куена, да сруши војног министра Ауфенберга и да изради дозволу за распуштање сабора и нове изборе. Куен је то и покушао, али је краљ одлучно одбио обе жеље. Поред тога Куен је насео са својим предлогом, да делегације сада не изгласају коначан предрачун него само привремени. Куен и мунгови хтели су тиме да држе у шкрипу бечке политичке кругове.

У Бечу су се пак уверили, да је Куен немоћан. Истекло је време, које му је дато за спровођење војне реформе, а није имао снаге да скрши опструкцију. Пошто опозиција није више хтела с њиме да преговара, није за њега било другог изласка, него да поднесе оставку. Његов ће наследник бити Лукач. Њему је то наследство било намењено и приликом прве Куенове оставке, али је најпре Куен морао да се одрече резолуције гледе сазива ревер виста, да се не би мунгови могли ћапати. Сад, кад су осрамоћени, одбачен је Куен. Истина, он је краља уверавао, да ће спровести војну реформу, али краљ се на то његово уверавање горко насмејао и одмануо руком, а био је огорчен кад је Куен тражио, да Ауфенберг одступи.

Криза ће се брзо решити, јер се 10. (23.) о. м. састају делегације а до тога доба мора бити именована нова влада, коју ће на челу бити Ладислав Лукач. У владиној странци прави је лом. Већина је за Лукача, јер се клањају сунцу, које се рађа. А Лукач ће у свој програм узети опште бирачко право. Куен је дочекао да га терају. Он је доиста најурен. Сви су видели, да је Куен пао, само он није могао то да увиди, него му је барон Ланг, његов најприснији пријатељ морао доћи и да му саветује, да одмах оде у Беч и преда оставку. Онда је тек увидео, да је свршио, а дотле је веровао, да без њега не може ништа да буде и да је он једини способан да управља Угарском. Веровао је то исто, што и његови подрепаши, кад су се разметали, да ће Куен владати бар 20 година.

Куен дакле путује у пензију. Искапало које заплакало!

Свевид.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Као што смо већ јавили, и народ наш у Барањи подигао је громко свој глас у одбрану народних права у народно црквеној нам автономији на сјајном збору у *Бану*, одржаном прошле недеље.

*

Читамо у „Србобрану", да је црквена општина у *Доњанима* у својој редовној скупштинској седници решила, да протестује против синодалног штатута.

*

До сада је против синодског штатута протестовао велики митрополијски народни збор у Новом Саду, народни зборови у Вел. Кикинди, Перлезу, Куману, Будимпешти и Барањи-Бану, архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и 150 црквених општина. У архидијецези је протестовала 41, у вршачкој епархији 45, у бачкој 29, у темишварској 23, у будимској 8, у пакрачкој 2 и у горњокарловачкој епархији 2 општине.

Избори у Србији.

Јуче је тачно установљен исход посланичких избора за српску Народну Скупштину. Како београдска „Реч" јавља изабрано је: радикала 79, радикалних дивљака (дисидената) 7, самосталних радикала 37, самосталски дивљак 1, народњака (либерала) 20, напредњака 10 социјалиста 2 и накнадних избора 10. Накнадни избори ће се обавити 8. (21.) априла.

Радикали нису добили очекивани број посланика, ма да су бројно порасли у свима окрузима, нарочито у подринском, пиротском, ваљевском, тимочком, топличком итд. Поред свег тог прираштаја радикали по окрузима нису добили већи број мандата, јер су им њихови дисиденти отели више него што су и сами очекивали. Но велики радикални успех огледа се на изборима по вароши. Радикали су у престоници Београду освојили два мандата и добили су девет мандата у варошима у унутрашњости, а у изгледу је, да ће добити још три до четири на ужим изборима.

Најгоре су прошли самосталски радикали, изгубили су око десет мандата. Социјалисте су изгубиле гласаче по варошима; 2 социјалисте изабрали су сељаци. Назадњаци, либерали и напредњаци, добили су неколико мандата.

† Младен Стојковић.

Ноћас је преминуо у Новом Саду у 68. год живота **Младен Стојковић**, стари народни борац и отац нашег пријатеља дра Мите Стојковића, а тест наших пријатеља Стеве Николајевића и Косте Ђорђевића. За време омладинског покрета био је ватрен присташа народне слободоумне странке, а доцније, када је на поприште ступила српска народна радикална странка, придружио се њој. Честити покојник био је врло дружеван, те омиљен у кругу свију својих пријатеља и познаника, а као дугогодишњи општински начелник у Срему оставио је иза себе најлепши спомен. Умр'о је у 68. години живота после кратког боловања. Погреб ће бити у четвртак 5. (18.) априла у 4 сата по подне, а крећуће се из 22. броја Кошутове улице. Лака му земља и вечна успомена!

Радикална победа. Слом самосталско-подрепашки.

Пишу нам из Каменице: Код нас је пре неки дан обављен избор једне трећине црквеног скупштинара и попуњена упражњена нека скупштинска места. При избору је сјајно победила листа радикалне странке, и изабрани су сами, чврсти радикали. Самосталско-подрепашка смеса, на челу са својим обер подрепашом мајстор Митом ковачем, није се ни појавити смела на овом избору. После срамног пада, при последњем избору изборника за црквени сабор, када је мајстор Мита и своју председничку власт злоупотребио, те се у споразуму са перовођом крадом исправљала бирачка листа, и када је све, што се дало извести против нас изведено, када су пуном паром, подрепашко-самосталски т. зв. цензурашки одбори претили; кад је мајстор Мита, помоћу жандара и других насиља, силом хтео да сломи радикалну странку, самосталско-подрепашка змија се у рупу увукла, из које сада само сикће пакосно. Кад је наш свестан и отресит ратар видео шта хоће мајстор Мита и њему слични, од којих су неки самосталци, зато што „морају"; они веле тако, други опет, јавно говоре, да нису самосталци, али „хоће да подупру" самосталну стран-

ку: окренуо им је леђа за увек, мајстор Миту са председништва бацио, а код избора, од тада пази, да бира само чврсте радикале, а не превртљивце, који ће после својим поступањем и разним злоупотребама ову општину само срамотити.

Један изборник.

Села и забаве.

— Српско певачко друштво „Фрушка Гора“ у Беочину приређује село у недељу 8. (21.) априла 1912. у 3 сата после подне у просторијама Хранислава Ђорђевића. Цео приход је намењен подизању срп. прав. школа будимске епархије. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и биће у српским листовима обзнањени. У вече у 8 сати игранка.

— Добротворна задруга Српкиња у Ст. Пазови приређује забаву са игранком 14. (27.) априла о. г у Ст. Пазови у просторијама хотела „Петровић“. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Половина чиста прихода одређена је у корист српских школа у будимској епархији.

Велика несрећа на мору.

У недељу на ноћ на Атлантском Океану према канадским обалама потонуо је највећи пароброд на свету, удавило се подруг хиљаде људи и пропало је силно благо, силни милиони. О тој великој несрећи стигли су до сада ови гласови: Велики пароброд „Титаник“, својина пароброд-ског друштва Уеит Стар Линије, највећи пароброд на свету, прошле среде кренуо се из Саутемтна у Њујорк. То му је био први пут, а и последњи. На пароброду је било, са путницима и мрнарима, око 2350 душа. На њему су путовали многи угледни људи, писци, уметници, државници, богаташи, Енглези, Американци, Немци, Французи На крову пароброд-ском било је само поштанских џакова 3418. Међу путницима било је и више низоземских трговаца драгим камењем, који су имали уза се брилијаната у вредности од преко пет милиона франака. Сам пароброд „Титаник“ са опремом стао је око 50 милиона франака, био је грдан и удешен по најмодернијој поморској техници. Четири дана пловио је мирно, кад у недељу пред вече, када је брод био према Предгорју Расе острва Новог Фунланда, услед необично јаких ветрова доспе међу покретна ледена брда, која су ветрови терали према југу, и кљуном удари у једно ледено брдо. Судар је био страховито јак, оштар лед провалио је брод и вода покуља у њ. С помоћу брзојавне справе без жица са брода је одмах затражена помоћ на све стране. Брзојаве те са „Титаника“ добили су бродови „Олимпик“, „Карпатија“, „Мавретанија“, „Виргинијан“, даље четири немачка пароброда „Принц Адалберт“, „Америка“, „Фридрих Вилхелм“ и „Кајзер Вилхелм“. Сви одбрзојавили, да хитају у помоћ, али су били отприлике на 200 миља од места несрећи, нешто јужно од предгорја Расе. Брзојаве са „Титаника“ примила је и брзојавна станица Марконијева система телеграфије без жица на Предгорју Расе, те је и отуда брзојављено у свима правцима, да бродови похитају у помоћ „Титанику“. Сви бродови, који су били извештени о несрећи, и похитали су у помоћ, али су доцкан стигли. Први је стигао пароброд „Виргинијан“, који је био на 170 енглеских миља од Предгорја Расе, али је на месту несреће застао само чамце за спасавање са спасеним путницима, а пароброд беше већ потонуо. Капетан и момчадија на пароброду држали се врло храбро и присебно, те су знали да присебност улију и у престрављене путнике. Умирили су их, да су стигли брзојавни одговори, да им долази помоћ. Затим су спустили чамце за спасавање и на њих сместили у првом реду *жене и децу*. Мрнари се надчовечном снагом трудили, да затворе проваљена места и исцрпе воду, а проваљени пароброд управили су, да полако плови према Халифаклу. Но сав труд био им је узалудан. Са „Титаника“ је последњи брзојав послат око поноћи, а гласи: „Тонемо“. Одмах за „Виргинијаном“ стигао је на место несрећи пароброд „Карпатија“, са које је послат овај брзојав: Стигли смо у зору. Титаник је већ потонуо. Само по неко дрво од брода плови по води. У чамцима за спасавање има 675 путника, већином *жене и деца*. — Према томе *удавило се око 1680* људи и пропало је силно благо, преко 100 милиона. Спасене путнике узела је на кров „Карпатија“ и плови с њима према Њујорку, камо ће стићи у петак. Дознаје се још и то, да је већина путника била смештена на чамце за спасавање, али кад је грдан брод потонуо, матица је потопила и многе чамце. Мрнари су умрли јуначком смрћу на броду. — Том грдном несрећом стечено је и једно искуство: да је незгодно и опасно градити тако грдне бродове, као што је био „Титаник“.

Забава задруге Срба занатлија Новосађана.

Задруга Срба занатлија Новосађана приредиће први дан Духова о. г. своју забаву са лепим програмом. Чист приход намењен је задружним целима. Надамо се, да ће наше грађанство посетити ову забаву и помоћи задругу у вршењу њене племените задаће

Кратке вести.

— Живојин О. Дачић вратио се из Новог Пазара, где је у српској школи држао предавање. Не само Срби православни него и муслимани поздравили су га одушевљено.

— У Београду је поново почео излазити лист „Република“. Излазиће трипут недељно.

— Општина београдска решила је, да заспе бару Венецију. На том месту назидаће се велики царински магазин.

— За отправника црногорских посланичких послова у Цариграду постављен је Петар Пламенац, досадашњи генерални конзул у Скадру, и то са платом од 4000 круна.

— Црногорски војници позвати су на вежбу у извесним роковима Пошто их је много на страни, цетињски власници оглобиће сваког са 300 круна. Биће дакле пара.

— Русија је поклонила потребан број униформи за црногорске војнике, али црногорска влада тражи од сваког војника 100 круна. Тргује ли се — тргује на Цетињу, а ко не слуша — убиће га!

— Краљ Петар од Србије и црногорски краљ Никола изменили су о Ускрсу топле и срдачне телеграфске честитке.

— Због ученичког штрајка у цетињској гимназији поднели су оставке професори Вакети, Симоновић и Броз.

— Руски војни аташе на Цетињу, Потапов, произведен је за ђенерала, а на Цетиње се вратио у очи Ускрса

— Између аустријске владе, Русина и Пољака воде се преговори за оснивање русинског свеучилишта у Галицији.

— Поговара се, да ће се на јесен састати немачки цар Вељем и руски цар Никола, и то на жељу цара Вељема, који је руском цару писао писмо.

— Београдска „Трибуна“ јавља, да је између Србије, Црне Горе, Бугарске и Грчке склопљен савез за одбрану и нападај.

— Арнаути прелазе српску границу и пљачкају.

Брзојави „Застави“.

Стигли 17. априла.

Угарски сабор.

Будимпешта. Председник изјављује жаљење због пропасти пароброда „Титоник“ и смрти председника француског сабора, Брисона. Затим је настављена расправа о приликама у Хрватској и Славонији. У име владине странке пријавио се за реч гроф Пејачевић, у име хрватско-српске коалиције Шандор Поповић. Пејачевић је прочитао одлуку хрватско-славонских делегата. На јучерашње говоре није се хтео да обазре, јер неће да изазива расправу.

Куен у Бечу.

Беч. Краљ је примио Куена у посебну аудијенцију. Данас после подне враћа се у Будимпешту. Очекује се Лукачев долазак у Беч.

Хрватско-славонски делегати.

Будимпешта. Решено је, да гроф Пејачевић прочита у сабору изјаву гледе именовања комесара у Хрватској и Славонији. Коалиционаши и осечка група ради слоге неће дати посебну изјаву, него ће у њихово име Шандор Поповић обележити њихово становиште.

Ирски закон примљен.

Лондон. Сабор је после жестоке расправе са 360 против 266 гласова примио закон о автономији Ирске. Либерали и Ирци бурно одобраваху.

Несрећа на мору.

Њујорк. Ниједан пароброд није стигао на време, да притече у помоћ путницима са пароброда „Титаника“. Пародрод „Карпатија“ нашао је избављене путнике на леденим сантама. Спасено је 868 особа, од којих је само 79 мушкараца. Од 114 путника првог разреда спасено 102, од 285 другог раздреда 114

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

У трговини са готовом робом продато је 6 хиљада центи пшенице, са 5 потура по центи јефтиније. Цене су биле ове: пшеница потиска К 23·85 до 24·40, бачка К 24·—, панчевачка К 23·70; раж К 20·60 до 20·70, зоб К 20·90 21·05; кукуруз К 18·10 до 18·45. У трговини на рок прављене су ове цене: пшеница за април К 23·34, за мај К 23·22, за октобар К 21·86; раж за април К 21·10, за октобар К 18·02; зоб за април К 20·34, за октобар К 17·63; кукуруз за мај К 18·14, за јули К 18·14. У Будимпешту је довезено 45.642 центе пшенице, 1761 ц ражи, 255 ц. јечма, 23.563 ц. зоби и 39.322 ц. кукуруза, а извезено је 5000 ц пшенице, 1309 ц. ражи, 27.081 ц. зоби, 21.495 ц. кукуруза, 8988 ц. брашна и 999 ц. мекиња.

СВОЈУ КУЋУ
У БЕРКАСОВУ (СРЕМ)
која постоји на лепом прометном месту преко пута политичке општне са **ситничарском РАДЊОМ** која добро ради и са лепим вртом и воћњаком. Продајем из слободне руке. Обавештаје писмене и усмене даје власник **ЈАНКО БИРЕШ, трговац** Беркасово п. п. Шид (Срем) 563 1-3

ШПИЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
МЛАДЕНА БОРИШЕВА
у Жабљу
потребује једног ваљаног шегрта, који би могао у радњу ступити одмах. 552 1—3

ЗА СВОЈУ СТОЛАРСКУ РАДЊУ
потребујем
2 МОМКА
који су вични у грађевинском послу у радњу ступити могу ОДМАХ.
Лука Пиварски, столар.
557 1—3 Иланча (Ilonca).

КОЛАРСКИ АЛАТ
мог покојног сина, који је још такорећи нов и 39 комада буковог дрвета пордајем. Обратити се сопственику
Ђурица Косин
547 1-2 Санад. torontal v. m.

СВОЈ СВОМЕ!
Овим стављам п. п. Н. Сада и околине до повољна знања, да сам, од 1. априла поново предузео
гостионицу код Жељезнице
у којој точим чиста и природна пића, исто тако имадем у свако доба врућа као и ладна јела.
У истој гостионици имадем 12 лепо и чисто намештених соба за преноћиште.
Цене су умерене послуга брза и тачна.
С поштовањем
535 1-1 **Душан Савуљев**
гостиничар

ЗА СВОЈУ ЦИПЕЛАРСКУ РАДИОНИЦУ
требам
2 добра раденика
за мушки посао. Место је стално са непрекидним радом целе године. 566 1—3
Младен Ивошевић, Н. Сад.

БАНКАРСКА
комисионарска радња
набавља зајмове на амортизацију и хипотеку под најповољнијим условима **од 10—65 год. по најумеренијој камати,** *брзо и тачно.* **Провизија се плаћа кад се зајам спроведе.**
Имадем на ПРОДАЈУ више хиљада јутара **прве класе** земље у Банату и Босној на отплату.
Посредује разне продаје и купове поседа и кућа. Обавештаје даје уз приложену пошт. марку од 20 пот. за одговор. 452 47—104
Светозар М. Косовац.
Нови Сад.

ЧУДО ОД БУКВАРА!
Из овога буквара научи и **најстарији** човек **за 12 дана да чита** и пише. А премда има у буквару још 70 слика и много лепих и поучних приповедака, то је врло згодан за читање и онима који знају читати. **Имам преко 1000 признања.** Ко ми пошаље са поштанском упутницом 70 потура (филера) тај добија буквар са плаћеном поштарином. 1850 27—30
У Америци продаје ове Букваре: Woja Jowanowich, 621 So. Third Strect. Steelton Pa.
Љубомир Јовановић
шк. управитељ учитељ.
Хомоксил Temes m.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.